

stadslyceum
lyceum atheneum havo

CENTRAAL EXAMEN HAVO 5 2026

EXAMENPLANNING

Maak een examenplanning voor jezelf waarbij je denkt aan de onderdelen:

- ⤴ leren
- ⤴ oefenen (met examens en examentijd)
- ⤴ controleren (nakijken)

De planning moet wel bij jou passen dus maak een planning die realistisch is, afgestemd is op het aantal uren die jij per dag kan studeren, die rekening houdt met de beschikbare tijd tot de toets (SMART) en die een oplossing biedt voor het geval jij je planning niet haalt.

CENTRAAL EXAMEN 2026 Havo

Eerste tijdvak 2026 centrale examens

Datum	Vak	Tijd
Vrijdag 8 mei 2026	Filosofie	09:00 – 12:00
	Nederlands	13.30 - 16.30
Maandag 11 mei 2026	Kunst Algemeen	09.00 - 12.00
	Economie	13.30 - 16.30
Dinsdag 12 mei 2026	Geschiedenis	09:00 – 12:00
	Scheikunde	13.30 - 16:30
Woensdag 13 mei 2026		
	Frans	13:30 - 16:00
Maandag 18 mei 2026		
	Engels	13:30 - 16:00
Dinsdag 19 mei 2026		
	Wiskunde A	13:30 - 16:30
	Wiskunde B	13.30 - 16.30
Woensdag 20 mei 2026	Duits	09.00 - 11:30
	Biologie	13:30 – 16:30
Donderdag 21 mei 2026		
	Aardrijkskunde	13:30 – 16:30
Vrijdag 22 mei 2026		
	Bedrijfseconomie	13:30 – 16:30
Dinsdag 26 mei 2026		
	Natuurkunde	13:30 – 16:30

Datum	Vak	Tijd
Dinsdag 16 juni 2026		
	Frans Natuurkunde Scheikunde	13.30 - 16.00 13.30 - 16.30 13.30 - 16.30
Woensdag 17 juni 2026		
	Economie Nederlands Wiskunde A	13.30 - 16.30 13.30 - 16.30 13.30 - 16.30
Donderdag 18 juni 2026		
	Arabisch, Russisch, Turks Aardrijkskunde Geschiedenis Wiskunde B	13.30 - 16.00 13.30 - 16.30 13.30 - 16.30 13.30 - 16.30
Vrijdag 19 juni 2026		
	Filosofie Kunst Algemeen	13.30 - 16.30 13.30 - 16.30
Maandag 22 juni 2026		
	Engels Bedrijfseconomie	13.30 - 16.00 13.30 - 16.30
Dinsdag 23 juni 2026		
	Duits Biologie	13.30 - 16.00 13.30 - 16.30

Algemeen:

- Zorg dat je een kwartier voor aanvang van de examens in de juiste zaal aanwezig bent. Het afnamerooster staat op de vorige bladzijdes.
- Het zalenrooster kan pas vlak voor het examen worden gepubliceerd, hou daarvoor Zermelo in de gaten.
- Ga voor aanvang van de examens nog even naar het toilet.
- Er mogen geen mobiele gegevensdragers, mobiele telefoons, smartwatches, l-pads, etc., meegenomen worden in de examenzaal. Zet deze van te voren uit en berg deze goed op of laat ze gewoon thuis. Ook je jas en tas mogen niet mee in de examenzaal.
- Horloges zijn ook niet toegestaan in de examenzaal. Voor in de examenzaal hangt een grote klok.
- Mocht je door ziekte of andere omstandigheden beslist niet kunnen komen, dan moet je wettelijk vertegenwoordiger je ruimschoots voor de examenzitging begint, per mail afmelden bij de examencommissie: examen.stadslyceum@o2g2.nl. Hierbij moet duidelijk vermeld worden wat de reden van afwezigheid is.
- Zorg dat je op tijd komt. Als je te laat komt, krijg je aan het eind geen extra tijd. Als je meer dan 30 minuten te laat komt mag je niet meer in de examenzaal toegelaten worden.
- Voor alle hulpmiddelen die je zelf meeneemt naar de examenzaal geldt dat er niet in geschreven mag zijn en dat er geen papiertjes of stickers in aangebracht mogen zijn.
- Je mag bij elk examen een verklarend Nederlands woordenboek gebruiken. Als je deze wilt gebruiken dan moet je dit woordenboek zelf meenemen. Bij de moderne vreemde talen mag een woordenboek Nederlands–moderne vreemde taal en een woordenboek moderne vreemde taal-Nederlands gebruikt worden. Als je deze wilt gebruiken, dan moet je deze woordenboeken zelf meenemen. Voor alle hulpmiddelen die je zelf meeneemt geldt dat er niet in geschreven mag zijn en dat er geen markers in aangebracht mogen zijn.
- Binassen worden bij het examen uitgedeeld als je deze mag gebruiken. Het gebruik van een eigen BiNaS is niet toegestaan.
- Je moet zelf zorgen voor een rekenmachine en schrijfbenodigdheden, zorg ook voor een reservepen!!. Het gebruik van tipp-ex is verboden. Let op: alleen bij wiskunde mag een grafische rekenmachine gebruikt worden. Bij alle andere vakken mag alleen een gewone rekenmachine gebruikt worden. Je mag nooit meer dan één rekenmachine bij je hebben.
- Je grafische rekenmachine moet voorzien zijn van het nieuwste operating system. Je bent er zelf verantwoordelijk voor dat je grafische rekenmachine dit operating system heeft.
- Voor aanvang van het examen wiskunde wordt je rekenmachine in de examenstand gezet. Zorg er daarom voor dat je een half uur van te voren bij de examenzaal aanwezig bent.
- Op het examen moet je schrijven met een pen en maak je tekeningen met potlood.
- Je mag tijdens het eerste uur van het examen niet vertrekken, ook tijdens de laatste 15 minuten mag niemand de examenzaal verlaten.
- Mocht er tijdens het examen iets niet naar wens verlopen, geef dat dan direct aan bij de surveillant.

Op de volgende bladzijden vind je per vak wat je moet kunnen en kennen voor het examen. De verschillende vakken staan daarbij op chronologisch volgorde.

Heel veel succes met je examens,

Namens het examensecretariaat,

Monique Ankoné -Examensecretaris
Fernanne Ruwette – vice-examensecretaris

Te leren stof:

- De **eindtermen** (leerdoelen) voor het examen filosofie vind je in de **syllabus**, waarin alles staat wat je moet kennen voor het examen. Link naar de syllabus: (<https://www.examenblad.nl/system/files/exam-document/2025-07/syllabus-filosofie-havo-2026-versie-4.pdf>)
- Het boek ***Dier, natuur en mens (alles behalve H3 en H19)***. Het boek is gebaseerd op de syllabus, maar geeft soms iets meer uitleg en goede voorbeelden. Gebruik het boek dus als je iets in de syllabus niet snapt. Het **werkboekje** kun je gebruiken om te **oefenen**. Hierin vind je oefenvragen, kennisvragen over de eindtermen en oefentoetsen per kwestie.
- Op het examen is er ook altijd een klein aantal vragen over de stof die in de vierde klas besproken is. Kijk nog eens in het boek ***Durf te denken*** naar de stof van vorig schooljaar over **wijsgerige antropologie, sociale filosofie en ethiek**. Zie pagina 8 van de syllabus voor de begrippen uit klas 4 die je moet kennen voor het examen.

Opzet van het examen:

- Het eindexamen bestaat uit verschillende opgaven met inleidende tekst waarbij je een aantal deelvragen moet maken. Je zult veel stof moeten toepassen op de teksten, vergelijkingen tussen verschillende opvattingen moeten maken, en een eigen mening moeten beargumenteren. De vraagstelling is vergelijkbaar met SE2 en SE3.
- **Lees de vragen** op het eindexamen **heel goed**. Een vraag bestaat vaak uit twee of drie deelvragen. Let dus goed op dat je niets vergeet of over het hoofd ziet. Geef **een verwijzing naar de tekst** als daar om gevraagd wordt.
- Schrijf bij uitgebreide vragen eerst een **kladversie** (heel kort, met steekwoorden) van je antwoord en schrijf daarna pas je definitieve antwoord op. Hierdoor orden je je gedachten. Maak geen aantekeningen in de kantlijn als je twijfelt, maar doe dit op een kladblaadje.
- **Werk argumenten goed uit**. Stel je zelf dus altijd de vraag 'waarom?' als je iets hebt opgeschreven. Leg alles uit en gebruik voorbeelden. Zo weet je dat je volledig bent.
- Een groot deel van de punten is te verdienen met **reproductie** (uit je hoofd leren) van de argumenten van filosofen. Vaak zijn dit vragen in de vorm van 'Leg uit waarom deze filosoof vindt dat...' of 'Leg met behulp van het argument van deze filosoof uit dat'... Leer de stof dus écht goed en **tot in detail!**

Vorbereiding:

- Leer de **uitwerkingen van de eindtermen**. Dit kun je doen door het boek of de syllabus kernachtig samen te vatten per eindterm. Gebruik hiervoor de **kennisvragen in het werkboek**.
- Maak een **begrippenlijst** en een overzicht van de filosofen en theorieën.
- Maak de **opdrachten en oefentoetsen uit het werkboekje** en oefen zo met de stof.
- Leer de samenvattingen, begrippenlijsten en overzichten die je hebt gekregen of gemaakt.
- Maak voor jezelf een **overzicht van de theorieën en ideeën per filosoof** en zet de belangrijkste kenmerken voor jezelf op een rijtje. Dit voorkomt dat je op het examen de filosofen en ideeën door elkaar gaat halen. Gebruik daarvoor bijvoorbeeld de schema's die we in de lessen gemaakt hebben.
- Ga naar de **examentraining(en)** die deze school aanbiedt.
- Neem een **woordenboek Nederlands** mee naar je filosofie-examen!

Extra uitleg of vragen?

Heb je nog vragen over de stof, mail dan om een afspraak te maken: l.deklein@o2g2.nl

Te leren stof:

Uit *Nieuw Nederlands* de cursus 'Eindexamen' pag. 240 t/m 305

Syllabus Examenblad: <https://www.examenblad.nl/system/files/exam-document/2024-07/syllabus-nederlands-3f-havo-2026-versie-2.pdf>

Opzet van het examen:

Het examen bestaat uit meerdere teksten/bronnen met vragen die zijn gericht op leesvaardigheid, argumentatie, samenvatten en betrouwbaarheid.

Er zijn meerkeuze- en open vragen. De vragen gaan bijvoorbeeld over de hoofdgedachte, de tekstsoort, de verbanden tussen alinea's, argumentatie en het samenvatten van een of meer alinea's of van het standpunt van de schrijver van de tekst. Daarnaast moet je bronnen met elkaar kunnen vergelijken, combineren of beoordelen op basis van bruikbaarheid. Soms moet je ook de toonzetting vaststellen of stijlmiddelen kunnen benoemen en beoordelen.

Hulpmiddelen bij het examen:

Het is een dringend advies om een woordenboek Nederlands gebruiken. Dat moet je zelf meenemen.

Vorbereiding:

Lees de theorie van de cursus 'Eindexamen' van het boek *Nieuw Nederlands* goed door. Maak oude examens en kijk ze na. Hoe meer je oefent, hoe bekwaam je wordt.

Daarnaast is het in je voorbereiding verstandig om gebruik te maken van *Examen Sprint*. Je kunt dit oefenmateriaal vinden via 'leermiddelen' in SOM. Op de site www.examenblad.nl staan examens met uitwerkingen van de afgelopen jaren.

Aandachtspunten:

Lees goed hoe je antwoord geformuleerd moet worden: bij antwoorden in volledige zinnen, worden geen scorepunten toegekend als het antwoord in telegramstijl staat of als er verkort geciteerd wordt.

Extra hulp:

Je kunt je inschrijven voor de examentraining van Nederlands. Vragen stellen of een afspraak maken met je eigen docent kan via de e-mail:

Sara Amirhodjat: s.amirhodjat@o2g2.nl

Anne van der Werf: a.vanderwerf@o2g2.nl

De onderwerpen zijn:

Cultuur van de kerk	hoofdstuk 2 De Bespiegeling
Cultuur van het moderne in de eerste helft van de 20 ^e eeuw	hoofdstuk 8 De Bespiegeling
Massacultuur vanaf 1950	hoofdstuk 9 De Bespiegeling
Begrippen kunstbeschouwing van alle disciplines	werkboek vanaf blz. 143

De precieze inhoud van de examens van 2026, inclusief accenten binnen elk hoofdstuk vind je [hier](#): (ook te vinden in de studiewijzer in somtoday).

Opzet van het examen:

De toets krijg je te zien en te horen op de computer. Je moet kunst in een maatschappelijke en (kunst)historische context kunnen plaatsen. Je schrijft de antwoorden met pen op lijntjespapier. Het examen duurt 3 uren, dus neem wat eten en drinken mee.

Hulpmiddelen bij het examen:

Woordenboek, analoge koptelefoon/oortjes (neem deze zelf mee!) en uiteraard een pen.

Vorbereiding:

Start met leren vanuit je werkboek: lees de **leerdoelen**, kijk de filmpjes en oefen met het beantwoorden van de leerdoelen.

Maak per periode een grote **tijdbalk** (jaartallen hoef je niet te kennen maar je gaat het hierdoor wel beter begrijpen). Lees en leer daarna het tekstboek. Vul de tijdbalk aan en beantwoord de leerdoelen weer verder. De gebruikte **powerpoints** vind je in de studiewijzer.

Een belangrijk deel vind je achterin het werkboek vanaf bladzijde 143 over **kunstanalyse** van alle disciplines. Maak hiervan ook een **begrippenlijst**. De begrippen kun je leren met behulp van **oefendrills**.

Het kan lekker zijn ook wat **youtube**-filmpjes te kijken over de verschillende onderwerpen, of “oud” lesmateriaal door te nemen op het moment dat je je even niet zo goed kunt focussen, bijvoorbeeld “het verhaal van Nederland” op de NPO.

In het opdrachtenboek kun je vragen oefenen, de antwoorden staan in de studiewijzer. Gebruik het document “vragen goed maken en analyseren” uit de studiewijzer bij het maken hiervan. Een goed systeem helpt.

Je kan ook goed oefenen via [deze site](#).

Daar zie je ook hoe het CE er uit ziet. Zoek op HAVO en op KUNST als zoekterm. De antwoorden van deze oude examens vind je op www.examenblad.nl (zoek op een bepaald jaar en klik op correctievoorschrift). Door goed te oefenen zie je ook de grote verbanden tussen de drie onderwerpen beter. Je kunt hierover bijvoorbeeld een mindmap maken.

Begrippenlijsten staan ook in de studiewijzer per hoofdstuk.

Tot slot

Onderschat het examen kunst algemeen niet, ook al is het wel vaak een leuk examen met alle afbeeldingen, muziekfragmenten en scenes uit voorstellingen of films.

Succes!

Voor vragen kun je Geugie (g.hoogeveen@o2g2.nl) of Kees (k.vanderberg@o2g2.nl) mailen!

Te leren stof: alle stof die ook in de 3 SE's van dit jaar is getoetst: Dus de volgende boekjes:

- Vraag en aanbod
- Markt en overheid
- Speltheorie
- Risico en verzekeren
- Heden, verleden en toekomst
- Economische groei
- Conjunctuur en economisch beleid

Gebruik bij het beantwoorden van open vragen de HAND methode:

- **Herhaal** de vraag
- **Antwoord** geven in je eigen woorden met gebruik van termen uit de vraag
- **Noem** de relevante gegevens uit de informatie in de opgave (tekst of bron) die het antwoord ondersteunen
- **Dus** de conclusie is.....

Vaardigheden die getoetst worden zijn **onder andere:**

(Zie ook alle WKS per boekje)

- met procenten rekenen
- berekeningen met indexcijfers
- berekeningen met het belastingen: boxenstelsel
- het tekenen van een Lorenzkromme
- doelstellingen van bedrijven (omzet/winst) in een grafiek aflezen
- bepalen van consumenten,- en producentensurplus
- bepalen hoogte van nationaal inkomen (via de bestedingen, de toegevoegde waarde, de optelsom van de primaire inkomens)
- het oplossen van een vergelijking met 1 onbekende (bv.: break even en vraag = aanbod)
- het toepassen van bekende economische concepten in diverse (nieuwe) contexten

Opzet van het examen:

Het examen bestaat uit verschillende soorten opgaven:

- Ongeveer 80% open en 20% gesloten vragen, waarbij je gebruik maakt van bronnen, die in een afzonderlijke bronnenbijlage staan
- *Het examen gaat vaak diep in op de stof, niet alle onderwerpen komen aan bod.*

Hulpmiddelen bij het examen:

- Geodriehoek
- Pen, potlood en gum
- Gewone rekenmachine (LET OP: EEN GRAFISCHE REKENMACHINE IS **NIET** TOEGESTAAN)
- Woordenboek: Let op het woordenboek geeft een letterlijke uitleg van een woord en niet de economische uitleg

Voorbereiding:

De beste oefenopgaven zijn oude examenopgaven, SE-opgaven en de opgaven uit de boeken.

Probeer de opgaven eerst te maken, zonder het boek of de standaarduitwerking erbij. Kom je er niet uit, kijk dan of je ze kunt oplossen m.b.v. de stof uit de boeken. Pas als dat allemaal niet helpt dan kun je de uitwerking erbij nemen.

Bekende valkuilen:

Als je een grafiek of tabel moet gebruiken, kijk dan goed wat er op de assen / in de kolommen of rijen staat vermeld. Vaak staat er bijv. de groei van de prijzen vermeld: Als de prijzen in 2020 met 4% stijgen en ze stijgen in 2021 met 2%, dan zijn de prijzen in 2021 niet gedaald, maar ze zijn minder gestegen. *Het goed lezen van de bronnen en van de vragen scheelt vaak belangrijke punten.*

Handige sites: Onze eigen studiewijzer in SOM (!!); www.havovwo.nl; www.eindexamen.nl

Met vragen mag je mailen naar: t.adema@o2g2.nl, d.koop@o2g2.nl en/of m.dejong@o2g2.nl

Extra lessen kunnen altijd in overleg, vraag ons of stuur een mailtje!

De stof

Historische Context Het Britse Rijk 1585-1900

HC Duitsland in Europa 1918-1991

HC Nederland 1948-2008

De kenmerkende aspecten van tijdvak 5 t/m10

De historische contexten

- Leer in elk geval de stofomschrijving, deelvragen, begrippen, personen, gebeurtenissen, jaartallen. Zorg dat je ook goed begrijpt wat er in de stofomschrijving staat.
De stofomschrijving van alle historische contexten en een toelichting op de kenmerkende aspecten (leer de opmerkingen in de tweede kolom!!!) die los staan van de contexten vind je op:
<https://www.examenblad.nl/2026/havo/vakken/maatschappijvakken/geschiedenis-havo>
- Daarna leer je het hoofdstuk uit Compact. De tekst is soms uitgebreider dan de stofomschrijving. Hierdoor kun je de stof beter begrijpen. Op het CE wordt alleen stof gevraagd uit de stofomschrijving.
- Leer de aantekeningen. De PowerPointpresentaties staan in de studiewijzer.
- Gebruik verder schema's, leerdoelen en opdrachten uit het werkboek.

De kenmerkende aspecten

- Een korte omschrijving van alle kenmerkende aspecten vind je op:
https://s2bac9765f91957f9.jimcontent.com/download/version/1515506862/module/11221279193/name/korte_uitleg_kenmerkende_aspecten.pdf
Jullie leren alleen tijdvak 5 t/m 10.
- Leer de kenmerkende aspecten en zorg dat je de KA's kan uitleggen aan de hand van de 5 W's + hoe en gevolgen (5W's = wie, wat, waar, wanneer, waarom).
Je kunt hiervoor de methode Samengevat gebruiken.
- In het centraal examen wordt circa 65% van de scorepunten over de historische contexten. Circa 35% van de scorepunten wordt besteed aan de toetsing van de kenmerkende aspecten die niet verder is uitgewerkt in de contexten. In deze examenvragen kunnen alle kenmerkende aspecten aan bod komen, dus zowel de kenmerkende aspecten die terugkomen in een historische context als de kenmerkende aspecten daarbuiten.
- Bekijk eventueel de filmpjes op
 - <https://www.youtube.com/user/JORTgeschiedenis>
 - <https://www.youtube.com/@WouterDocent>
- Bij het CE krijgen jullie een lijst met de kenmerkende aspecten. Deze hoeft je dus niet meer uit het hoofd te leren.
Als bij een vraag één van de kenmerkende aspecten wordt gevraagd, moet je de tekst opschrijven of dat deel ervan dat relevant is voor de beantwoording van de vraag (er zijn kenmerkende aspecten die uit meerdere onderdelen bestaan).

Je mag dus niet alleen het eerste en het laatste woord opschrijven. Je mag de aspecten ook niet verkort samenvatten.

Nadat je het kenmerkend aspect hebt opgeschreven moet je altijd een uitleg geven.

- We verwachten dat in de vragen van het examen minder signaalwoorden zullen voorkomen die verwijzen naar een kenmerkend aspect.
Er zal bijvoorbeeld geen sprake zijn van een geleerde uit de tijd van de Renaissance, maar wel van een humanist. Je moet dan weten/herkennen dat humanisten horen bij het kenmerkend aspect: het veranderende mens- en wereldbeeld van de renaissance en de nieuwe wetenschappelijk belangstelling.

Oefenen met oude examens

- Oude examens staan op: www.examenblad.nl (let op: in de examens voor 2018 worden nog vragen gesteld over tijdvak 1 t/m 4). Oefenen met examens van voor 2021 is voor de historische contexten niet zinvol. Deze zijn in 2020-2021 gewijzigd. In de werkboeken die dit jaar gebruikt zijn hebben we veel van de bruikbare examenvragen vanaf 2020-2021 opgenomen.
- Het examen duurt 3 uur en bestaat uit ongeveer 28 vragen en ongeveer 73 punten (dit kan verschillen, dit is een schatting). Ongeveer de helft van deze vragen zijn bronvragen.

Voor vragen kun je bij ons terecht via de mail:

- Wim de Vries; w.de.vries@o2q2.nl
- Lieke Wouda; l.wouda@o2q2.nl
- Arjen Zelders; a.zelders@o2q2.nl

Te leren stof:

Chemie HAVO4, en HAVO5. De syllabus voor scheikunde kun je vinden op www.eindexamen.nl. Daarin staat precies beschreven wat je moet kennen en kunnen.

Opzet van het examen:

Gemiddeld tussen de 6 en 8 opgaven met tussen de 35 en 40 vragen; meestal toenemend in moeilijkheidsgraad per opgave. De vragen die je kunt verwachten zijn: een aantal pittige rekenvragen, altijd wat reactievergelijkingen opstellen (let op dit moet soms in structuurformules!), en vragen van: leg uit/verklaar/toon aan of leid af.

Hulpmiddelen bij het examen:

Zelf meenemen: gewone rekenmachine en gele markeerstift. Van school: Binas

Voorbereiding:

- Veel examenopgaven maken: zie www.havovwo.nl, of www.eindexamen.nl
- Boeken Chemie Havo4 en 5 bestuderen
- Eindexamenbundel met belangrijkste elementen examen bestuderen
- Check de syllabus; kun en ken je alles wat van je gevraagd wordt?
- Veel tijdwinst is te behalen door een goed overzicht van je Binas te hebben. Welke tabellen heb je vaak nodig en waar vind je die? Het register achterin goed gebruiken, en bij molmassa's van stoffen eerst de tabel achterin de Binas bekijken; daar staan al van veel stoffen de molmassa's kant en klaar.

Aandachtspunten:

- Begin je examen met een paar vragen te maken die je makkelijk vindt, ook al is dat pas vraag 14. Zo kom je er lekker in en krijg je zelfvertrouwen.
- Geef altijd antwoord op een vraag ook al moet je gokken. Laat dus nooit vragen open.
- Tijdens het lezen van teksten, onmiddellijk alle informatie die je relevant lijkt arceren met je markeerstift. Dit scheelt een hoop tijd.
- Op het examen zullen altijd namen van stoffen etc voorkomen die je nog nooit gehoord hebt. Raak hier niet van in paniek. Je moet met de kennis die je hebt, de vragen kunnen oplossen. Probeer overeenkomsten te zien met stoffen die je wel gehad hebt.
- Reactievergelijkingen moeten altijd kloppend gemaakt worden. Vergeet ook niet te controleren of je stoffen/deeltjes links en rechts van de pijl tegen elkaar weg kunt strepen.
- Blijf niet te lang hangen bij een vraag, je kunt je tijd beter besteden aan vragen die misschien makkelijker gaan.
- Laat je niet uit het veld slaan door stapelvragen. Gewoon doorredeneren/rekenen ook al weet je zeker dat je antwoord van de vorige vraag fout is. Je krijgt wel de punten voor de volgende vragen als je die op de juiste manier hebt opgelost.
- Reken een gegeven massa altijd om in mol (= vaak al een punt), reken pH altijd om naar H^+ (= vaak al een punt) etc.
- Stop niet in een rekenvraag als je een bepaalde stap niet meer weet of zeker weet dat je stap fout is, indien je de volgende stappen wel correct doet, krijg je daar wel de punten voor.
- Schrijf alle rekenstappen op!!!
- Bij leg uit/verklaar/toon aan of leid af vragen duidelijk formuleren en antwoord geven op de gestelde vraag.
- Controleer bij rekenvragen of je antwoord in het juiste aantal significante cijfers staat als daar om gevraagd wordt!!!

Voor een afspraak voor extra uitleg, hulp en/of informatie kun je contact opnemen met Edwin Kwant (e.kwant@o2g2.nl)

Te leren stof:

Het examen bestaat uit leesvaardigheid. Er staan 10 à 14 teksten in het examen.

Bij de voorbereiding van het examen Frans is 'oefenen' DE manier om een goede leesvaardigheid te verwerven.

Opzet van het examen:

- Het examen bestaat voor 2/3 uit meerkeuzevragen.
- Een aantal vrai-faux (juist/onjuist) vragen.
- Een paar open vragen.
- Een aantal 'trous'. Probeer eerst in het Nederlands een woord in te vullen en kijk dan naar de geboden keuzes.
- Bij veel teksten staat een illustratie. Daaruit kun je belangrijke informatie halen!
- Er wordt meestal 1 vraag gesteld per alinea.

Hulpmiddelen bij het examen:

- Gezond verstand
- Een recent woordenboek Frans – Nederlands
- Een woordenboek Nederlands- Frans
- ! De woordenboeken moet je zelf meenemen

Voorbereiding:

- Vocabulaire verwerving= gewoon elke dag 10 à 15 minuten EINDEXAMENVOCABULAIRE leren/herhalen. (je kunt je boekje met examenvocabulaire, chapitre 1 t/m 20 f-n herhalen en de lijst met examenvocabulaire). Hoe meer vocabulaire je beheerst, hoe minder je op hoeft te zoeken en hoe meer tijd je hebt voor je examen. Besteed ook veel aandacht aan het leren/herhalen van de **signaalwoorden!**
- Leren van de onregelmatige werkwoorden en dan vooral de infinitief + volt. deelwoord (grammatica overzicht uit Référence van Grandes Lignes).
- Vóór het examen moet je in ieder geval 3 proefexamens gemaakt hebben. Probeer deze binnen 2,5 uur te maken, want dat is de tijd die je hebt tijdens je examen. Heb je daarop een onvoldoende dan kun je nog 1 of 2 (of meer!) examens downloaden (www.examenblad.nl) en neem de examentraining 'Lire' uit Grandes Lignes, Cahier d'activités 2 door (p. 65 t/m 106). Ook kun je in de online methode via '**Examensprint**' goed oefenen voor je leesvaardigheid (via de site van Grandes Lignes).
- Valkuil: Het onhandig gebruik van het woordenboek. Als je als een wilde begint te bladeren bij het eerste onbekende woord ben je snel de draad van het 'verhaal' kwijt. Onbekende woorden in de vraag moet je wel altijd opzoeken.

Extra lessen of vragen:

Op afspraak via de mail: f.ruwette@o2g2.nl

Bonne chance !!

EINDEXAMEN	Engels	Maandag 18 mei 13.30-16.00
-------------------	---------------	-----------------------------------

Te leren stof:

Bij de voorbereiding van dit examen is 'oefenen' de enige manier om de stof te beheersen. Het examen bestaat uit leesvaardigheid.

Opzet van het examen:

In het examen wordt de leesvaardigheid getoetst of te wel tekstbegrip.

Het examen bestaat uit verschillende teksten. De vragen bestaan voor het merendeel (ca 2/3 deel) uit meerkeuze vragen. De rest van de vragen zijn 'open vragen'.

Bij de open vragen moet er soms letterlijk uit de tekst geciteerd worden in het Engels. Er kunnen ook open vragen gesteld worden waarbij je een uitleg moet geven. Dit moet in het Nederlands.

Hulpmiddelen bij het examen:

woordenboek Engels – Nederlands ! zelf meenemen

Vorbereiding:

Er moet vooral veel geoefend worden met tekstbegrip. In je Examenbundel staan compleet uitgewerkte examens, belangrijke woordenlijsten, lijsten met signaalwoorden en lees strategieën. Ook op www.examenbundel.nl of www.alleexamens.nl (Havo / Engels: alle examens +antwoorden) kun je oefenen met oefenexamens Engels. In de database staan de examens en de antwoorden. Het is het handigst om te oefenen met examens vanaf 2001.

Werk ter voorbereiding minimaal 1,5 uur achter elkaar om te wennen aan de

examentijd. Bekijk de PowerPoint over examentraining nogmaals goed.

Maak vlak voor het examen minimaal 2 hele examens als oefening.

Kijk eerst naar de vraag, dan naar begin en eind van de alinea en kijk vervolgens weer terug naar de vraag. Geef je antwoord pas daarna. Kijk goed of alle elementen van het antwoord in de tekst staan.

Bij open vragen: helder formuleren en volledig antwoord geven.

Bij citaten: duidelijk aangeven wat het begin en wat het einde van het citaat is.

Extra lessen of vragen:

Voor extra lessen of vragen kun je via de mail een afspraak maken met:

Marianne Baars	m.baars@o2q2.nl
Anita Kolsters	a.kolsters@o2q2.nl
Marijn Gooskens	m.gooskens@o2q2.nl

Te leren stof:

De kennis die bekend wordt verondersteld betreft de delen Moderne Wiskunde Havo A deel 1, 2 en 3 (behalve hoofdstuk 4).

De twee hoofdonderwerpen zijn “Verbanden” (tabellen, grafieken en formules; hoofdstuk 2, 5, 6, 8, 9, 11 en 14) en “Statistiek” (hoofdstuk 3, 7, 10 en 13). De bijbehorende vaardigheden zijn:

Verbanden:

- kennen en herkennen van verschillende verbanden
- kunnen verwerken van gegevens en bepalen van uitkomsten bij de verschillende verbanden, eventueel met behulp van de grafische rekenmachine (GR)
- kunnen oplossen van verschillende vergelijkingen, soms langs algebraïsche weg maar vaak met de GR
- opstellen van een formule bij een lineair verband, (recht)evenredig verband of exponentieel verband
- verdubbelingstijd, halveringstijd, logaritmische schaalverdeling
- formules omwerken/herleiden en redeneren met formules

Statistiek:

- herkennen van verschillende soorten verdelingen
- toepassen van vuistregels bij de normale verdeling
- het kunnen opstellen van betrouwbaarheidsintervallen en bijbehorende berekeningen
- het kennen en herkennen van steekproefresultaten van een populatie incl. gebruik formuleblad (dit formuleblad wordt op het examen uitgereikt, zie ook voorbeeld MW deel 3 blz. 226)

Voor alle duidelijkheid, deze opsomming betreft de grote lijnen en is zeker niet volledig!

Opzet van het examen:

Het examen bestaat uitsluitend uit open vragen.

Er wordt van je verwacht dat je wiskundig de weg weet te vinden in vrij uitgebreide verhaalsommen met veel informatie waarbij je moet kunnen bepalen wat relevant is voor de oplossing van de som en wat niet.

Hulpmiddelen bij het examen:

- Grafische rekenmachine in de examenstand. Bij de ingang van de examenzaal wordt deze in examenstand gezet dit kost even tijd, kom daarom OP TIJD naar het CE.
- Zorg ervoor dat je rekenmachine (een dag voor het eindexamen) helemaal opgeladen is.
- Geodriehoek, pen, potlood + gum.

Voorbereiding:

- Neem de samenvattingen van alle hoofdstukken nog eens door en probeer op die manier eventuele hiaten in je kennis op te sporen. In deel 3 (blz 165) Examenvoorbereiding vind je ook uitleg van theorie en oefenopgaven op examenniveau.
- Oefen veel met de grafische rekenmachine! Denk erom dat je ook goed noteert hoe je de GR hebt ingezet.
- Maak verder vooral veel examensommen om gevoel te krijgen voor de vraagstelling en ook om je eigen leesvaardigheid aan te scherpen.
- Wees kritisch op je eigen werk en kijk of het wat betreft notatie en nauwkeurigheid voldoet aan de eisen en kijk vooral goed of je de gestelde vraag wel volledig hebt beantwoord.
- De examens en bijbehorende correctiemodellen zijn te downloaden via www.wiskunde-examens.nl.

Extra lessen:

Je kunt via de mail een afspraak maken met Léon Tolboom (l.t.m.tolboom@o2g2.nl), Henk Jan Hoekman (h.hoekman@o2g2.nl) en Evert Wieringa (e.wieringa@o2g2.nl)

Te leren stof:

De kennis die bekend wordt verondersteld betreft de delen Havo B deel 1, 2 en 3 van Moderne Wiskunde editie 12.1. In grote lijnen gaat het dan om: veranderingen, analytische meetkunde, analyse, afgeleide functies, periodieke functies.

Opzet van het examen:

Het examen bestaat uitsluitend uit open vragen.

Er wordt van je verwacht dat je wiskundig de weg weet te vinden in vrij uitgebreide verhaalsommen met veel informatie waarbij je moet kunnen bepalen wat relevant is voor de oplossing van de som en wat niet.

Hulpmiddelen bij het examen:

- Grafische rekenmachine in de examenstand. Bij de ingang van de examenzaal wordt deze in examenstand gezet. Dit kost even tijd, kom daarom **OP TIJD** naar het CE.
- Zorg ervoor dat je rekenmachine (een dag voor het eindexamen) helemaal opgeladen is.
- Geodriehoek, pen, potlood + gum.

Voorbereiding:

- Maak in elk geval één heel examen achter elkaar, om te ervaren wat 3 uur wiskunde nu eigenlijk inhoudt en om zitvlees te kweken. Doe dit, zonder dat je de uitwerkingen ernaast hebt liggen.
- Neem de samenvattingen van alle hoofdstukken nog eens door en probeer op die manier eventuele hiaten in je kennis op te sporen.
- Oefen veel met de grafische rekenmachine.
- Denk erom dat jouw grafische rekenmachine in de examenstand staat (wordt gecontroleerd!)
- Verder vooral veel examensommen maken om gevoel te krijgen voor de vraagstelling en ook om je eigen leesvaardigheid aan te scherpen. Hoofdstuk 'Examenvoorbereiding' vanaf blz. 120 in deel 3 biedt ook veel bruikbare examenachtige opgaven.
- Wees kritisch op je eigen werk en kijk of het wat betreft notatie en nauwkeurigheid voldoet aan de eisen en kijk vooral goed of je de gestelde vraag wel volledig hebt beantwoord.
- Oefen veel oude examens! Veel meters maken is echt de meest effectieve voorbereiding.
- Kijk de gemaakte examenopgaven goed na en als er fouten zijn gemaakt, kijk dan goed of het rekenfouten zijn of begripsfouten. Als het begripsfouten zijn dan zoek je het onderwerp op in de boeken en bestudeer je dit onderwerp nog eens goed, zijn het rekenfouten kijk dan goed wat je fout hebt gedaan.
- De examens en bijbehorende correctiemodellen zijn te downloaden van de site www.examenblad.nl en www.wiskunde-examens.nl
- In de hele oude oefenexamens (wiskunde B1 en B12) komen ook de afgeleide functies van exponentiële- en logaritmische functies voor. Deze moet je niet doen, want deze komen niet meer in het examenprogramma voor. Ook andere onderwerpen zoals kansrekening kun je hierin tegenkomen en de meetkundevragen zijn vaak anders van aard.
- Daarnaast hoef je alleen goniometrische vergelijkingen exact op te kunnen lossen waarbij de sinus of cosinus uiteindelijk gelijk is aan 0 , $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{2}\sqrt{2}$, $\frac{1}{2}\sqrt{3}$, 1 of aan $-\frac{1}{2}$, $-\frac{1}{2}\sqrt{2}$, $-\frac{1}{2}\sqrt{3}$, -1 .

Valkuilen:

- Niet goed lezen van de tekst met gegevens.
- Geen gebruik maken van grafieken. Ze staan er niet voor de sier!
- Bekijk goed wat er gevraagd wordt (welke grootte) en controleer of je hier antwoord op gegeven hebt.
- Gegevens gebruiken die na de vraag komen. Deze kun je (bijna) nooit gebruiken bij een vraag die ervoor komt. (Ze kunnen je soms wel op een idee brengen.)
- Als een vraag van de aard "Toon 'dit' aan" is, kun je ervanuit gaan dat 'dit' bij de volgende vraag/vragen weer gebruikt moet worden.
- Een vergelijking oplossen met de GR terwijl de opdracht is: 'Los algebraïsch op', of 'Bereken exact'.

Extra lessen:

Wanneer je vragen hebt, mag je een afspraak maken met Anne Grevers via mail a.grevers@o2g2.nl

Te leren stof:

Bij de voorbereiding van dit examen is 'oefenen' het belangrijkste.

Verder leer en herhaal je de SSL-lijst met examenidoom.

Bestudeer ook de *Nachschlagteil Lesen* in Neue Kontakte, p. 119 -123

Opzet van het examen:

Het examen bestaat uit 10 á 13 teksten met ongeveer 40 vragen. De vragen bestaan voor het merendeel (ca 2/3 deel) uit meerkeuzevragen die in het Duits gesteld worden. De rest van de vragen omvat verschillende vormen van open vragen.

Hulpmiddelen bij het examen:

Woordenboek Duits – Nederlands

Woordenboek Nederlands – Nederlands (mocht je een vertaling ook in het Nederlands niet kennen)

! eigen woordenboeken meenemen en weten hoe je woorden erin opzoekt!

Voorbereiding: Er moet vooral heel veel geoefend worden. Hoe pak je het aan?

Lezen:

Op <http://www.examenblad.nl> kun je oefenen met recente en oudere examens Duits. De meest recente examens zijn het handigst om mee te oefenen. Probeer ook zeker 2 keer een heel examen in 2,5 uur te maken, zodat je een gevoel voor de beschikbare tijd krijgt. Maak aansluitend een goede analyse van de vragen die niet goed gingen (evt mbv een examenbundel en de uitwerkingen die daarin staan).

Maak gebruik van NK online; het Abschlusstraining Lesen en de cursus Examensprint ken je al een beetje.

!!!Neem het oefenen met teksten en het leren van examenidoom op in je werkschema!!!

Begrijpen:

Je hebt veel meerkeuzevragen; daarnaast een aantal richtig/falsch-vragen, de invulvragen en de echt open vragen waarbij het essentieel is dat je antwoord helder en volledig geformuleerd is. Al deze vragen kunnen inhoudelijk gesproken beoordelingsvragen, conclusievragen, functie vragen of hoofdgedachtenvragen zijn. Kijk bij de oefenexamens welke vragen voor jou bijzonder lastig zijn en oefen deze extra.

Vergeet nooit, dat al je antwoorden een logisch verhaal over een tekst moeten worden, dus dat je de grote lijnen moet snappen (behalve bij een scanvraag, waar je een tijdstip, naam, plaats of iets dergelijks moet opzoeken). Pas de geleerde leesstrategieën toe die we bij de oefenexamens hebben besproken.

Leren:

Als je een tekst in zijn geheel snel en goed moet kunnen begrijpen kan het erg hinderlijk zijn als je om de haverklap woorden moet opzoeken. Activeer dus je woordenschat!

Leer de SSL-lijst goed. Herhaal de woordenlijsten D-NL uit klas 4 – die heb je al een keer geleerd, ze zullen dus beter blijven hangen.

Onbekende woorden in de vraag moet je wel altijd opzoeken.

Noteer alle woorden die je moest opzoeken tijdens het examen direct in de zijlijn van je tekstboekje.

Viel Erfolg!!

Bij vragen en eventuele afspraak ter bespreking van een gemaakt examen neem contact op met je docent.

Te leren stof:

- Jullie hebben daar uitgebreide informatie over gehad in de les. Op Somtoday staat in de studiewijzer een document met 'examenonderwerpen biologie', waarin beschreven staat van welk boek welke hoofdstukken en paragrafen gedaan moeten worden.
- Op de website van examenblad staat de syllabus biologie 2026. Daarin staat welke elementen in het examen worden getoetst en welke bijbehorende begrippen je moet kennen. De syllabus kun je vinden op www.examenblad.nl.
- Probeer niet op het laatst nog moeilijke stof te leren die je nog niet snapt. Dit gaat je meestal weinig punten opleveren. Zorg dat je juist de dingen die je wel snapt goed kent. Daar haal je dan alle punten op.
- Voor leerlingen die géén natuurkunde of scheikunde in hun pakket hebben tref je aan het einde van de syllabus een korte omschrijving aan van de *begrippen* die je moet kennen.

Opzet van het examen:

Ongeveer 45 vragen: meerkeuze en open vragen

De vragen zijn ongeveer zo verdeeld:

- Het eerste stuk zijn opwarm vragen. Die kosten niet veel tijd, zijn bedoeld om er in te komen.
- Het middendeel bevat de meest uitgebreide vragen. Die kosten tijd, ook omdat ze langere antwoorden vragen
- Het laatste deel, ongeveer de laatste 8 a 10 vragen, gaat sneller. De antwoorden zijn dan korter

Hulpmiddelen bij het examen:

- Gewone rekenmachine; zelf meenemen.
- Binas: van school.

Tips:

- Overweeg het gebruik van een **woordenboek**: deze moet je zelf meenemen. Denk er wel om dat de betekenis van biologische begrippen af kan wijken van het dagelijks taalgebruik. Voorbeeld: symbiose.
- Op de site **biologiepagina.nl** vind je bij 'examen VWO oefenen' uitgebreide tips voor het beantwoorden van verschillende typen examenvragen.
- Lees eerst de vraag en daarna de bijbehorende tekst en geef dan pas een antwoord.
- Als er staat: leg uit op **basis van bron ...** gebruik dan de gegevens uit die bron en niet je algemene biologiekennis.
- Streep op je vragenblad de belangrijke zaken in een vraag aan of markeer ze.
- Let op hoeveel punten je maximaal kunt halen op een vraag. Dit zegt iets over hoe uitgebreid je antwoord moet zijn.
- Bij twijfel over meerkeuzevragen: je eerste antwoord is het beste!
- Geef bij uitlegvragen duidelijk aan hoe '*begin*' en '*eind*' met elkaar in verband staan. Maak korte duidelijke zinnen.
- Verdeel je tijd! Lang nadenken over een vraag waar je 2 punten voor krijgt maar waardoor je drie andere korte vragen die samen 3 punten geven niet beantwoordt? Onhandig!

Vorbereiding:

- Veel opgaven en examenopgaven maken. Zie Biologiepagina.nl en examenblad.nl.
- Niet te veel tijd besteden aan samenvatten!

Te leren stof*Havo 4-boek:*

- **Hoofdstuk 1:** Wereldbeeld, paragraaf 1 t/m 6.
- **Hoofdstuk 2:** Klimaat en landschap, paragraaf 1 t/m 6.
- **Hoofdstuk 3:** Leefomgeving – Stedelijke gebieden, paragraaf 1 t/m 6.
- **Hoofdstuk 4:** Leefomgeving – Wateroverlast, paragraaf 1 t/m 6.

Havo 5-boek:

- **Hoofdstuk 1:** Wereld – Globalisering, paragraaf 1 t/m 9.
- **Hoofdstuk 2:** Aarde – Endogene en exogene processen, paragraaf 1 t/m 8.
- **Hoofdstuk 3:** Gebieden – Brazilië, paragraaf 1 t/m 6.
- **Hoofdstuk 4:** Herhaling Wereld, alle paragrafen.
- **Hoofdstuk 5:** Herhaling Aarde, alle paragrafen.
- **Hoofdstuk 6:** Herhaling Leefomgeving, alle paragrafen.

Daarnaast is het verstandig om **hoofdstuk 7 ‘Examenvoorbereiding’** van het Havo 5-boek door te nemen en de examentrainingen, PowerPoints in de studiewijzer en andere opdrachten te oefenen. Verder moet je kaarten kunnen **lezen, interpreteren, analyseren en vergelijken**.

Opzet van het examen

Het examen bestaat uit **open vragen**. Je krijgt een apart **bronnenboekje** en **vragenboekje**. Daarnaast krijg je een **kaartenkatern**.

De vragen kunnen betrekking hebben op:

- Verklaringen,
- Oorzaak-gevolgrelaties,
- Redeneringen (soms met een cursieve toelichting bij de vraag),
- Begrippen,
- Algemene kennis (dit is een pré).

Het examen bestaat meestal uit **8 opdrachten**, met in totaal ongeveer **32 à 33 vragen**.

- Opdrachten 1 en 2: Wereld (globalisering, etc.).
- Opdrachten 3 en 4: Aarde (vulkanen, klimaten, etc.).
- Opdrachten 5 en 6: Brazilië.
- Opdrachten 7 en 8: Leefomgeving (stedelijke gebieden, wateroverlast, etc.).

De examenmakers kunnen echter hiervan afwijken. Bij elke vragenreeks wordt gebruikgemaakt van het **bronnenboekje** en het **kaartenkatern**. Je moet tabellen, grafieken, kaarten, etc. kunnen lezen en begrijpen.

Hulpmiddelen bij het examen

- Geo-driehoek
- Potlood + gum
- Rekenmachine (geen grafische rekenmachine!)
- Arceerstift
- Twee kleuren potloden (rood/blauw)
- Extra pen (zwart of blauw)
- **Kaartenkatern** (i.p.v. een atlas)
- **Woordenboek Nederlands (1-delig)**

Extra informatie over het kaartenkatern

Vanaf **2021** mag de **atlas niet meer** als hulpmiddel worden gebruikt bij het CSE. In plaats daarvan krijg je een **kaartenkatern**, waarin kaarten 1:1 zijn overgenomen uit de **Grote Bosatlas (56e druk) of Alcarta**. Alle info zoals titels en legenda's zijn vermeld.

Vragen aan het College voor Toetsen en Examens (CvTE):

1. **Wat wordt verwacht qua topografische kennis?**
 - Topografische kennis op zichzelf wordt niet getoetst. Wel is een globaal beeld van de wereld en Zuid-Amerika handig bij het interpreteren van bronnen en kaarten.
2. **Moet je kennis hebben van begrippen zoals het klimaatsysteem van Köppen, de geologische tijdschaal en globale windsystemen?**
 - Je hoeft deze concepten niet in detail te kennen, maar wel voldoende inzicht te hebben om ze te gebruiken bij kaart- of bronanalyse.
 - **Advies:** Leer het klimaatsysteem van Köppen globaal uit je hoofd.
3. **Wordt het kaartenkatern gebundeld of geniet?**
 - Nee, vanwege het drukproces wordt het kaartenkatern **niet geniet**. **Nietmachines worden door school geregeld. Voor het examen kan je ervoor kiezen om een nietje in het kaartenkatern te zetten.**
 - In een les na SE3 of tijdens de examentraining wordt het kaartenkatern van een vorig examen uitgedeeld, zodat je weet wat je kunt verwachten.

Vorbereidingstips

1. Oefenen met kaarten is essentieel.

Gebruik oude examenopdrachten of opdrachten uit het lesboek:

- [Examenoverzicht](#)
- [Alle Examens](#)
- [Examenblad 2025](#)

2. Let op de vraagstelling.

Onderscheid vragen als:

- *Oorzaak-gevolg*
- *Leg uit*
- *Beredeneer*

Markeer kernwoorden en belangrijke begrippen met een arceerstift.

3. Gebruik een examenbundel en de Syllabus.

Syllabus (Gratis): https://www.examenblad.nl/system/files/exam-document/2024-11/syllabus-aardrijkskunde-havo-2026_versie-2.pdf

Examenbundel (Kopen of een oudere versie lenen)

4. Begrippen en theorie leren.

- Maak samenvattingen.
- Gebruik de powerpoints en filmpjes.
- Gebruik het boekje ‘**Samengevat**’. https://examenbundel.nl/producten/39109/samengevat-havo-aardrijkskunde?gad_source=1&gclid=EAlaIqOBChMk6Db_IaWjAMVA0RBAh11_AqKEAAYASAAEgINJfD_BwE

5. Gebruik informatie uit de bronnen en kaarten.

- Vermeld de volledige titel van een kaart bij je antwoord.
- Noteer kernbegrippen op kladpapier voordat je je antwoord formuleert.
- **Redeneer door tot het eind!** ("... en dus is het zo en zo.")

6. Schrijf duidelijk en gestructureerd.

- Houd de nummering aan.
- Vraag zo nodig extra papier.
- **Altijd een antwoord geven, ook als je moet gokken!**

Extra ondersteuningsmomenten:

Met vragen mag je bij Amarinske Verkerk of Nathalia Drent langskomen. Wel altijd eerst een afspraak maken via de mail. a.verkerk@o2g2.nl, of n.drent@o2g2.nl

Te leren stof:

Domein A	Basisvaardigheden:	H1 t/m H3
Domein B	Van Persoon naar rechtspersoon:	H4 t/m H8, H10 t/m H11, H12 Wel §12.3 §12.4
Domein C	Personeelsbeleid:	H15 Niet: §15.2 Arbo gedeelte, §15.4
Domein D	Financieren:	H16 t/m H17 Niet §16.2, §17.4 t/m §17.6
Domein E	Marketing:	H19 t/m H21
Domein F	Financieel beleid:	H22 t/m H27
Domein G	Verslaggeving:	H28 t/m H31 niet §29.2

Opzet van het examen:

- Het examen bestaat uit open vragen. Meestal is de indeling als volgt: Twee grote examenopgaven (met informatie boekje) en vier á vijf kleinere opgaven.
- Vermeld altijd de uitwerkingen van rekenvragen.
- Als er uitwerkbijlages worden gegeven, vul die zo volledig mogelijk in. Ook wordt vaak gevraagd de uitwerkingen en/of toelichting op de uitwerkbijlage in te vullen.
- De volgorde waarin je deze opgaven maakt is vrij. Binnen een opgave moet je wel de juiste volgorde aanhouden.

Er wordt geen formuleblad gegeven op het examen. De standaardformules die je moet weten staan vermeld op examenblad.nl. Deze lijst is ook opgenomen in de studiewijzer. Indien voor een examenopgave een andere formule dan een standaardformule nodig is, wordt deze formule gegeven in de opgave.

Hulpmiddelen bij het examen:

- Geodriehoek
- Potlood en gum
- **Standaard** rekenmachine (grafische rekenmachine is niet toegestaan)
- Woordenboek: Let op het woordenboek geeft een letterlijke uitleg van een woord en niet de economische uitleg (denk bijvoorbeeld aan het begrip rente).

Voorbereiding:

- Leer de examenstof uit het boek. Gebruik hierbij ook samenvattingen en leerdoelen die in de studiewijzer vermeld staan.
- Maak van alle hoofdstukken (zie hierboven) in ieder geval de Zelftoets en de Examenopgaven aan het eind van elk hoofdstuk.
- Vanaf het examenjaar 2020 zijn de eerste examens over de huidige examenstof. Ook zijn er een voorbeeldexamen en voorbeeld examenvragen beschikbaar. Deze examens kun je vinden in de studiewijzer en op <https://www.examenblad.nl/onderwerp/m-o-wordt-bedrijfseconomie/2020/havo>.
- In de studiewijzer is per domein de stof weergegeven met bijbehorende examenvragen.

De beste leermethode is en blijft bij Bedrijfseconomie zo veel mogelijk oefenen en leren te begrijpen wat je doet! Handige sites: Somtoday, www.examenblad.nl, www.havovwo.nl.

Vragen?

Mail, ook voor eventuele individuele afspraken. (d.koop@o2q2.nl)

Succes!!

Dictus

Te leren stof:

Voor het centraal examen moet je de stof uit het HAVO 4 en HAVO 5 boek Systematische Natuurkunde beheersen. Hieronder een overzicht met de domeinen die op het examen kunnen worden getoetst, gecombineerd met de hoofdstukken uit de lesboeken:

Hoofdstuk 1:	Domein A	Hoofdstuk 7:	wordt niet in het CE getoetst
Hoofdstuk 2:	Domein C ₁	Hoofdstuk 8:	Domein C ₂
Hoofdstuk 3:	Domein C ₁	Hoofdstuk 9:	Domein B ₁
Hoofdstuk 4:	Domein C ₁	Hoofdstuk 10:	Domein B ₂
Hoofdstuk 5:	Domein D ₁	Hoofdstuk 11:	Domein E ₁
Hoofdstuk 6	Domein G ₁		

Opzet van het examen:

- Het examen bestaat uit open vragen. Circa 24 t/m 30 vragen
- De vragen zijn vaak rond een praktijk voorbeeld opgebouwd, met daarbij vragen uit verschillende domeinen van de natuurkunde. Het liefst zijn deze domeinen gecombineerd.
- Vaak veel tekst en ook vaak plaatjes/grafieken. Daaruit kun je belangrijke informatie halen! Staat er in de tekst **bepaal** dan weet je dat jij iets af moet lezen in een grafiek/tabel/tekening of iets moet opmeten.

Hulpmiddelen bij het examen:

- Een rekenmachine (geen grafische rekenmachine)
- Binas van school
- Een **hele** geodriehoek
- Een passer
- Een **scherp** potlood en een puntenslijper of een vulpotlood
- Eventueel een arceerstift om belangrijke gegevens in de tekst te arceren

Vorbereiding:

- Veel examenopgaven maken: zie www.natuurkundeuitgelegd.nl , of www.eindexamen.nl
- Boeken Systematische Natuurkunde havo4 en havo5
- Bekijk nog een keer de syllabus; kun en ken je alles wat van je gevraagd wordt?
- Bekijk nog een keer de BiNaS. Welke tabellen heb je vaak nodig en waar vind je die?

Aandachtspunten

- Begin je examen met een paar vragen te maken die je makkelijk vindt, ook al is dat pas vraag 14. Zo kom je er lekker in en krijg je zelfvertrouwen.
- Lees de stukken tekst aandachtig en arceer evt. gegevens. Vergeet de 'verborgen' gegevens niet.
- Maak gebruik van tabellen/tekeningen/grafieken. Ze staan er niet voor de sier!
- Op het examen zullen altijd nieuwe formules of grootheden voorkomen die je nog nooit gezien hebt. Raak hiervan niet in paniek. Je moet met de kennis die je hebt, de vragen kunnen oplossen.
- Blijf niet te lang hangen bij een vraag, je kunt je tijd beter besteden aan vragen die misschien makkelijker gaan.
- Laat je niet uit het veld slaan door stapelvragen. Gewoon doorredeneren/rekenen ook al weet je zeker dat je antwoord van de vorige vraag fout is. Je krijgt wel de punten voor de volgende vragen als je die op de juiste manier hebt opgelost.
- Denk eraan dat je bij redeneervragen tussen(denk)stappen opschrijft.
- Let op significantie en de eenheden. Neem op het laatst nog 10 minuten om deze te controleren. Hiermee win je vaak meer punten dan op het laatst nog snel een vraag te beantwoorden.

Voor een afspraak voor extra uitleg, hulp en/of informatie kun je contact opnemen met Oxana Barysheva_ o.barysheva@o2g2.nl